

BLUŻNIĆ (316) *vb impf*

bl- (311), bl- (5); -ż- (180), -z- (130), -ż- (1), -s- (4), -sz- (1).

inf blużnić (44). *praes* 1 sg blużnię (1). *2 sg* blużniesz (8). *3 sg* blużni (38). *1 pl* blużnimy (1). *2 pl* blużnicie (22). *3 pl* blużnią (68). *praet* 1 sg *m* -m blużnił (1). *2 sg m* -eś blużnił (2). *3 sg m* blużnił (29). *f* blużniła (1). *n* blużniło (1). *3 pl m pers* blużnili (27), blużnieli (1) *Leop. subst* blużniły (1). *plusq* 3 sg *m* był blużnił (1). *3 pl m pers* byli blużnili (1). *fut* 1 sg *m* będę blużnił (1). *3 sg m* będzie blużnił (3) *KrowObr* (2), *BiałKat*, blużnić będzie (2) *CzechEp*, *SkarKazSej*. *3 pl m pers* będą blużnić (5). *imp* 2 sg blużni (2) *KromRozm I*, *SkarŻyw*, blużń (1) *RejKup*. *3 sg* niech blużni (1). *2 pl* blużnicie (1). *3 pl* niech blużnią (1). *con* 1 sg *m* bych blużnił (1) *WróbŻółt*, bym blużnił (1) *CzechEp*. *3 sg m* by blużnił (8). *f* by blużła (2). *n* by blużniło (1). *1 pl m pers* byśmy blużnili (1). *2 pl m pers* byście blużnili (1). *3 pl m pers* by blużnili (9). *impers praet* blużniono (1). *con* by blużniono (1). *part praes act* blużniąc (26).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Znieważać słowami albo postępowaniem Bogu lub świętych; ubliżać czemuś, co jest związane z wiarą i religią; błędzić w rzeczach wiary, głosić fałszywą naukę religijną; blasphemare *Mącz, Calag, Cn; devotare, exsecrari, maledicere, violare Cn* (299) : *OpecŻyw* 43; *WróbŻółt* E7, L6v; *KromRozm I* B2v; *KromRozm II m*; *LubPs* V3v; *RejWiz* 160v; *Leop Matth* 9/3, *Luc* 22/65, *1.Tim* 1/20; *RejZwierz* 107v; *Mącz* 25d; *RejPos* 233v, 234v, 235v [2 r.]; Philip Melánchton blużniąc nápiśał/ że niemniey włafna ípráwá Boża íełt/ zdráda Iudałzowá/ íedno íáko y wezwánie Páwłowe. *WujJud* 64v, 235; *BudNT Ioann* 10/36, *Luc* 22/65, *Act* 26/11; *Calag* 334a; ták íię rownię [!] z tym dzieie: ktoremu czárt v íercá íego bluzni y íprośnie mowi *SkarŻyw* 294, 126, 168; *CzechEp* 283; *NiemObr* 153; *ReszPrz* 75, 109; *ArtKanc* E14; *LatHar* 330, 522, 721; Pan Iefus nie póśzedł z Iosephá/ ani z náśienia íego (íáko bluzni Budny kácerz íprofný) ále íię národził z naczyłtśzey Pánny *WujNT* 4; bluzni Kálwin gdy ták pyta *WujNT* 264, 27, *Matth* 9/3, s. 38, *Matth* 26/65, *Mar* 2/7 (21); *WysKaz* 36; *SiebRozmyśl* H4v; *SkarKaz* 578b.

blużnić czemu: *Epiphániułz/ rzekł: zámkni vftá/ á nie bluzni nádziei náłzey. SkarŻyw* 453.

blużnić (na)przeciw(ko) komu, czemu (20): *KromRozm I D*; *Leop Tob* 13/16, *Dan* 14/8; Oná potym okrutnie ná nie íełá fukác á przeciw ciálu Bożemu blużnić. *BielKron* 323; *RejPos* 22; *WujNT* 430; *SkarKazSej* 684b. *Cf Zwroty*.

blużnić kogo, co (98) [w tym 11 r. kogo czym]: *OpecŻyw* 108, 145v; *WróbŻółt* Z6v, Z6v; *MurzHist* T; *MurzNT* 116; *LubPs* R3v, V3v *marg*; A więc íełtze bédziefz mowíl: íż Mnífzy niebluznią Ewánieliey y prawdy Bożey. *KrowObr* 146, A4v, 68v, 79v, 93v, 147 (32); *Leop Is* 48/11; gdy Studźieńłki v mnie bédąc wyławíal vczenie Kíyędzá Krowickiego/ y wyławíaiąc blużnił świętołci Kościelne: Niemogłem thego [...] zcierpieć *OrzList* dv, c, d4, e2v; *RejZwierz* 43v; *BibRadz Apoc* 16/11, 21; íż práwie wśzyłcy Herethykowie ná tym mieyłcu íedność Bołtwá Oycá Syná y Duchá s. blużnią *SarnUzn G*; *RejAp* 138v; *RejPos* 164v, 235v; á wśzechmocność íego [*Chrystusa*] niewłtydliwie blużnią *WujJud* 254v, 73, 218v; *BudBib* 4.Reg 19/6; *BudNT Matth* 27/39; Cárogrocki Pátryárchá potępiony íełt/ ktory Néłtoryáńłkie kácerłtwo wznawíal/ a Bogárodzicę blużnił. *SkarJedn* [A*2]v; wśzáłże ích też wymawíac íię nie godzi/ íełłi o tym o dłzczepieńłtwie wíedząc/ z niektórymi Greki

kościół ś. Rzymfki bluźnili *SkarJedn* 354, [A*2]v; *KochPs* 110; *SkarŻyw* 188, 294, 388, 545, 582; *CzechEp* [403]; *ReszPrz* 10, 16, 43, 90; *ArtKanc* Q5v; *LatHar* 700, 713, 725; tedybyście dla ludzi ktore ławicie/ nie bluznili łtolice Apołtołkiey ktoreyeście odłtąpili. *WujNT* 97, 57, *Matth* 27/39, *Mar* 15/29, s. 184, 332 *marg* (13); *SiebRozmyśl* H2v, I3v; *SkarKaz* 5b, 244b, 275b; *SkarKazSej* 682b, 685b [2 r.], 686a, 703a [2 r.] *Cf Zwroty, Szeregi*.

bluźnić czym (14): *WróbŻołt* Z6v; *LubPs* V3v *marg*; *KrowObr* 101, 105, 177v [3 r.], [250]; *BudBib* 4.Reg 19/6; włzytki grzechy będą odpufłczone łynom człowieczym/ y bluznierłtwá ktoremiby bluznili. *BudNT* *Mar* 3/28; Gdzieby Bogá mieli chwalić/ nie włtydáiá fię go bluźnic/ łercem, włty, wczynkiem. *ArtKanc* Q5v; *WujNT* 6 *przedm*, *Mar* 3/28; *SkarKazSej* 703a.

bluźnić o czym: O młfy łyłłáleł nyedawno yáko bluźni *KromRozm I* Iv.

bluźnić cum A cum inf: LVter/ Melánchtoⁿ/ Kálwin Bogá przyczyná grzechow być bluźnią. *WujJud* 64v *marg*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (11) [iż (7), żeby (4)]: *SeklWyzn* Av; *MurzNT* *Ioann* 10/36; przed tym niź ciáło człowiecze ná fię przyiáł nigdzie nie był. [...] y to przy tym bluźnią/ [ich uczniowie] iż fię w piłmie ś. inłzy y inákłzy łyn BOży nie náýduie *ReszPrz* 77, 79, 82, 87, 91; Nowokrzczęncy ktorzy bluźnią iż Pan Chriłtus nie był przed Máriá/ rozmáićie fałżuiá te łłowá *WujNT* 342, 5, 404; A niech łprołnie nie bluźni [*Heretyk*] żeby iey [*Panny*] przyczyná/ Tu nam záwždy na wielkiéy pomocy nie byłá *SiebRozmyśl* B.

Zwroty: »bluźnić (pana) Boga, (na)przeciw (panu) Bogu« [*szyk zmienny*] (58): *BierEz* A3v; *WróbŻołt* Z6v; *SeklKat* F3v, K3v, X3v; *RejKup* 18v; *HistAl* E6v; *LubPs* C2v, T3, V3v *marg*; *GroicPorz* 114v; *KrowObr* B, 73, 88, 89v, 100 (16); *RejWiz* 155v; *Leop* *Num* 16/30; *BibRadz* 2.Par 32/17, *Iob* 21 *arg*, *Ps* 74/18, *Is* 37 *arg*, *BibRadz* *Apoc* 9/7; *BielKron* 85v, 325v; *OrzQuin* Z [2 r.]; *RejAp* 136, 136v; á ná łáłkę miłego Bogá/ ktorá ten niedołtátek zálftępuie/ páłrzyć niechcąc/ Páná Bogá łamego bluźnicie. *WujJud* 77; *BudBib* 4.Reg 19/16; Snadź przeciw Bogu fłózey niź oni bluźnimy. *PaprpPan* A4v; Gdyby kto miedzy iákimi bluzniercy/ y łprołnych włt ludzmi łiedziál/ ktorzy by Bogá Sákrámenty y łwięte iego bluznili: á přetko od nich nieućiekáł [...] miałby grzech nieiáki. *SkarŻyw* 294, 50, 63; *CzechEp* [402]; *NiemObr* 110; *LatHar* 320; *WujNT* 174, 537, 867, Zzzzzv; *SiebRozmyśl* Bv; *PowodPr* 15; *SkarKazSej* 686a, 692b, 699a, 703a.

»bluźnić przeciw Duchowi Łwiętemu« (6): *SeklWyzn* G [2 r.]; Ale ktoby bluznił přeciw duchowi łwiętemu/ niemá odpufłczenia ná wieki *BudNT* *Mar* 3/29; *WujNT* 51, *Mar* 3/29, *Luc* 12/10.

»bluźnić imię Boga (boże, Pańskie, Pana, łwięte)« (37): *WróbŻołt* 73/10; *KrowObr* B, 70, 161; *RejWiz* 114v; *Leop* *Lev* 24/11, 24/16 [2 r.], *Apoc* 13/6; *BibRadz* *Iob* 6 *marg*, *Apoc* 16/9; *RejAp* 134, 135, 136v, Ddv; Náłazł fię wnet Hethman woýłku żydowłkiemu málucčki Dawidek/ ktory zabił onego okrutnego Goliafzá/ ktory bluźnił imię Pánłkie. *RejPos* 167, 18v, 50, 200, 205v, 215v (8); *BiałKat* 51; *RejZwierc* 200, 200v [2 r.], 204, 205, 264; *HistHel* Dv; *BudNT* *Apoc* 13/6; *ModrzBaz* 113v; *WujNT* *Iac* 2/7, *Apoc* 13/6, 16/9; *SkarKazSej* 699a.

»bluźnić (Pana) Jezu(sa) Krysta (Krystusa), Syna (Bożego)« (27): *WróbŻołt* S7v; *KrowObr* B4, 72 [2 r.], 72v, 73, 79v (23); *GrzegRóżn* G4v; Theżci fię Arriulz przáł żeby bluźnić miał Syná Bożego. *SarnUzn* H2v; *ReszPrz* 78.

Szeregi: »blużnić i deptać«: zá czem páná Iefufá y znáuką iego święta głupi á niezbożni ludzie blużnią y zápamiętále depcą. *BudNT* bv *przedm.*

»hańbić, sromocić (lżyć) i blużnić; blużnić (i) hańbić (i sromocić)« (4 : 9): *RejKup* 18v; I co ieft inźzego blużnić y łromocić Páná Iezu Kryftá/ ieftliże to nieieft? *KrowObr* 95, 133v, 143v, 149, 161, 167v (10); Także Trynitarze wŹyfcy/ z Miłtrzem łwym Serwetufem blużnią y hánbią Troycę świętą *ReszPrz* 90, 10.

»blużnić i kásać«: ktorzy [...] ie depcą iáko świnié: ábo ie [*słowo Boże*] blużnią y káláią iáko psi. *WujNT* 30.

»nagrawać i blużnić«: tákież Zydz i heretycy nágrawáią y blużnią tegoż Páná w náświętłzym Sákrámenćie *WujNT* 121.

»blużnić i psować«: wyście złoczyńce niezbożniy przezdułzni łámi/ ktorzyście vřtáwę Pánfką y Apóřtółfką Kořćiółá Powřzechnego ták blużnić y płowác śmieli *WujJud* 240v.

»(szpetnie łając), blużnić, (a, i) przeklinać« (5): cóřz wam wđy then Kryřtus Syn Boży vtzynił złego? iř go ták blużnićie/ y przeklináćie? *KrowObr* 93v, 88; *BudBib* 4.Reg 19/22; *ReszPrz* 43; Widząc oni że gořpodarz im k woli idźie precz/ [...] pocřłi řzpetnie łáiąć/ blużnić ieden iáko drugi *WerGoř* 229.

»blużnić i urágać«: z kogo Bog więcey kontent/ ieřli nie z tego/ kto [...] nábożeńřtwa łwego choc złego we wřzem przeřtręga [...] niřeli ten/ kto [...] zářię iá [*wiarę*] odmienia/ łamie/ rozerwánie czyni/ y Bogá łwego ábo oblubienicę iego blużni y vrága? *PowodPr* 15.

»blużnić i uwłaczać«: Abowiem to wierzyć ábo mowić/ ieft Páná Bogá blużnić/ y vwłaczać mocy łáłki Bożej *WujNT* 537.

złorzeczyć ábo (i) blużnić; blużnić á (i) złorzeczyć« (4): *MurzHist* T; A nie wierni/ ktorzy łą w pokufách opuřłżczeni/ záwđy blużnią á złorzeczą Páná Bogá. *LubPs* T3; *Leop Lev* 24/11; *CzechEp* 30.

2. Występować przeciwko komuř lub czemuř, lżyć, obrażać, spotwarzać (poza sferą wiary i religii) (18:)

blużnić kogo, co (16): *BibRadz* 2.Petr 2/10, 130d *marg*; Kácérzowie blużnią Polfkę. *OrzQuin* N3v *marg*; *RejAp* 135; A ániółowi kořćiółá Smyrneńfkiego nápiřz: [...] blużnią ćię ci ktorzy łię powiedáią być Zydmi *WujNT Apoc* 2/9; Tákieć teř y ći y ćiáło plugáwią/ y zwierchność odrzucáią/ y przełóżeńřtwa blużnią. *WujNT Iud* 8, *Tit* 3/2, 2.Petr 2/11, 12, *Iudae* 10, s. 835 (8); *SkarKazSej* 686b [2 r.], 692b [2 r.]. Cf *Szeregi*.

Szeregi: »blużnić á przeklinać«: á ći záię blużnią á przeklináią ony przypadki łwoie. *RejAp* 135.

»wyzywać i blużnić«: Ale ći co łie w mieřcie zámknęłi [...] ořłábiáłe łobie pocřynáli/ wyzywáiąc łprořnem łáianiem Iudę/ y blużniąc *Leop* 2.Mach 12/14.

Synonimy: hańbić, lżyć, przeklinać, sromocić, urágać, uwłaczać, złorzeczyć.

Formacje pochodne: nablużnić się, zblużnić.

Cf **BLUŻNIĄCY, BLUŻNIENIE, BLUŻNIONY**